

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Навчально-науковий інститут лісового
і садово-паркового господарства
Кафедра відтворення лісів та лісових меліорацій

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

УЧАСНИКІВ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

ВІДТВОРЕННЯ ЛІСІВ ТА ЛІСОВА МЕЛІОРАЦІЯ В УКРАЇНІ: ВИТОКИ, СУЧАСНИЙ СТАН, ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ В УМОВАХ АНТРОПОЦЕНУ

(присвячена 100-річчю кафедри відтворення лісів
та лісових меліорацій)

6-8 листопада 2019 р.

м. Київ, Україна

ПРИРОДНЕ ПОНОВЛЕННЯ НАСАДЖЕНЬ СОСНИ ЗВИЧАЙНОЇ ЧЕРЕМСЬКОГО ПРИРОДНОГО ЗАПОВІДНИКА

О.В. Кичилюк, В.П. Войтюк,

кандидати сільськогосподарських наук,

*Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк, Україна*

Переважаючою деревною породою Черемського природного заповідника є сосна звичайна (займає 65,2% від вкритої лісовою рослинністю площі заповідника) [2]. Тому максимум уваги було приділено процесам поновлення саме сосни звичайної. Для цього за таксаційними матеріалами було відібрано 65 деревостанів, у котрих було вказано наявність природного поновлення.

Аналіз їх розподілу за типами лісорослинних умов виявив, що 22 ділянки (33,8% від загальної кількості відібраних ділянок) знаходяться в борових умовах, 43 ділянки (66,2%) – в умовах субору. Причому найбільша кількість (33 ділянки) знаходиться у вологих та сирих суборах, дещо менша (18 ділянок) – у сирих та мокрих борах.

За віковою структурою це переважно середньовікові деревостани – 64,6%, інші – 35,4% – пристигаючі.

Натурне обстеження відібраних ділянок показало, що на 23 ділянках із 65 взагалі відсутній будь-який підріст, на 10 ділянках переважно зростає підріст сосни звичайної віком 15-20 років, висотою 2-3 м, в кількості від 1 до 4 тис. шт. на 1 га. Ще на 13 ділянках зростає підріст дуба звичайного з участю сосни та берези віком 15-25 років, висотою 1,5-3,0 м, в кількості 1–3 тис. шт. на 1 га.

Та в найбільшій кількості деревостанів сосни (19 шт. або 29,2%) підріст сформувався суцільно із берези повислої або з участю сосни (у складі до 4 одиниць), віком від 5 до 20 років, висотою від 1 до 5 м, в кількості від 1 до 5 тис. шт. на 1 га. Тобто, з лісівничої точки зору, очікується, що дані ділянки підпадають під більш тривалий природний процес сукцесії: сосна–береза–сосна. Для накопичення даних стосовно перебігу цих природних сукцесій нами за таксаційними матеріалами було відібрано ще 63 деревостани з перевагою у складі берези повислої. Проте результати їх обстеження виявили, що поновлення сосною звичайною є задовільним лише на одній ділянці, поновлення березою також є задовільним на одній

ділянці, поновлення ялиною європейською є добрим на одній ділянці, а поновлення дубом звичайним на двох ділянках є задовільним, а ще на двох – недостатнім. У решти 88,9% ділянок підріст відсутній.

Аналіз розподілу лісових ділянок за повнотами виявив, що спостерігаються певні закономірності розповсюдження підросту деревних порід залежно від повноти деревостану: так, підріст берези в більшості сформувався на ділянках сосни з повнотою 0,31-0,60 (у 13 випадках із 19), підріст сосни – на ділянках з повнотою 0,51-0,70 (9 випадків із 10), а дубовий підріст – на ділянках з повнотою 0,61-0,80 (11 випадків із 13).

Застосування кількісної оцінки успішності природного поновлення за шкалою УкрНДЛГА [1] дало наступні результати: природне поновлення сосни звичайної є задовільним у 40% ділянок, недостатнім – у 60% ділянок. Поновлення соснових насаджень підростом дуба звичайного є задовільним у 61,5% ділянок, недостатнім – у 38,5% ділянок. Поновлення соснових насаджень підростом берези повислої є добрим у 5,2% ділянок, задовільним у 47,4% ділянок та недостатнім – у 47,4% ділянок.

Висновки: 1. Таким чином, при відсутності лісогосподарського втручання у природні процеси в умовах Черемського природного заповідника гарантовано поновлюються підростом сосни 15,4% деревостанів; у 49,2% деревостанів спостерігається зміна порід, зокрема: дубом звичайним – у 20,0% ділянок, березою повислою – у 29,2% ділянок, у 35,4% насаджень підріст взагалі відсутній.

2. Підріст берези в більшості сформувався на ділянках сосни з повнотою 0,31-0,60 (у 68 % випадків), підріст сосни – на ділянках з повнотою 0,51-0,70 (90%), а дубовий підріст, який замолоду більш тіневитривалий – на ділянках з повнотою 0,61-0,80 (85 %).

3. Природне поновлення соснових насаджень власне сосною є задовільним лише у 40% ділянок. Поновлення дубом звичайним є задовільним у 61,5% ділянок, а березою повислою – є добрим у 5,2% та задовільним у 47,4% ділянок. У решти ділянок поновлення недостатнє.

Список використаних джерел

1. Ведмідь М. М. Відновлення природних лісостанів Західного Полісся / М. М. Ведмідь, В. Д. Шкудор, В. О. Бузун. – Житомир : Вид-во «Полісся», 2008. – 304 с.

2. Проект організації території Черемського природного заповідника та охорони його природних комплексів. – Львів : Львівська лісовпорядна експедиція, 2005. – 320 с.